

3.1.4 התשתיות של גופי רווחת הילדים והנוער

המושג "גוף" הוא מושג מולטי-לוגי שונים של ארגונים העוסקים במתן תמיכה רעיונית, התפתחותית, תכנונית ובעיקר מעשית וכלכלית בתחום העבודה הסוציאלית. שירותי הרווחה לילדים ולנוער מתאפיינים ברובי הגופים המעניקים שירותים בתחום. לצורך הבנת המושג, בדרך כלל ניתן להבחין בין שלושה סוגים שונים של גופים (ראו שקופית 3.1.5 – התפלגות כמותית):

- גופים מהמגזר הציבורי של שירותי הרווחה לילדים ונוער ("גופים ציבוריים")**
בסעיף 69 פסקה 1 בספר החוקים הסוציאלי השמיני (SGB VIII) מעוגנת סמכותן של המדינות הפדרליות לקבוע במסגרת חוקים משלהן מי ישמש בתור גוף ציבורי למתן שירותי רווחה לנוער. ברמה המקומית, הגופים הציבוריים הם בדרך כלל ערים או מחוזות. מועצות מקומיות מגדל מסוים ומעלה במדינות פדרליות מסימות (בעיקר נורדרין-וֶסטפאליה) יכולות אף הן לשמש כגוף ציבורי למתן שירותי רווחה, אולם במקרים מעין אלה המחוז בהן נמצאות אותן מועצות מקומיות לא יהיה עוד אחראי למתן השירותים. לפי סעיף 69 פסקה 3 בחוק, הגוף המקומי יקים לשכת רווחה לנוער (ראו שקופית 3.1.3) שתקבל על עצמה את התפקידים של שירותי הרווחה לילדים ונוער. הגופים הציבוריים מחויבים למלא את התפקידים הנזכרים בספר החוקים הסוציאלי השמיני בתחום השיפוט שלהם. לשכת הרווחה לנוער תישא באחריות הכוללת לתכנון ולהיגוי, ומטלים עליה שלושה תפקידים עיקריים:
ריאשית, היא תבטיח (סעיף 79 בחוק) שכל השירותים יינתנו וכל התפקידים ימלאו בתחום השיפוט שלה, וזאת בעת הצורך ובהיקף הולם (תכנון שירותי הרווחה לנוער);
ישנית, לשכת הרווחה לנוער תספק בעצמה שירותים במקום בו לא יהיו גופים עצמאיים למתן השירותים (במידה מספקת);
ישלישית, היא תמלא תפקידים אחרים, שחלקם בעלי אופי ריבוי, למשל, כאשר המדינה נדרשת להתערב בזכויות ההורים, אם וכאשר הדבר נחוץ להגנה על ילדים ובני נוער.
- כמו כן, דיני המדינות הפדרליות יקבעו מי ישמש כגוף אזורי ציבורי לרווחת הילדים והנוער. לפי סעיף 69 פסקה 3, המדינות הפדרליות אחראיות להקמת לשכת מחוזית לרווחת הנוער, כדי למלא את התפקידים שהוטלו עליהם בסעיף 85 פסקה 2 בחוק. לשכת הרווחה המחוזית לתפקידים שונים, כמו מתן ייעוץ לגופים מקומיים, קידום החדשנות המקצועית (למשל, מתווי פילוט, השתלמויות והמלצות), ומתן רישיונות הפעלה למוסדות (כחלק מהפיקוח על המסגרות).

מאפיין מיוחד של לשכות הרווחה המקומיות והמחוזיות לנוער הוא המבנה הדואלי שלהן, המאגד בתוכם את המנהלה ואת ועדת הרווחה (המחוזית) לנוער (סעיף 70 פסקה 3 בחוק).

- ארגונים עצמאיים של שירותי הרווחה לילדים ונוער**
על פי רוב, ארגונים אלה מאוגדים בתור עמותות רשומות ללא מטרת רווח או חברה בעירובן ומגביל ללא מטרת רווח. גם הכנסיות נחשבות לגופים עצמאיים ללא מטרת רווח. רובם המכריע של הארגונים העצמאיים שייכים לאחד ממשע ארגוני רווחה (והגופים הקשורים בהם) או לארגוני נוער. להלן ששת ארגוני הגג של גופי הרווחה העצמאיים: קאריטס (Caritas), דיאקוניה (Diakonie), המועצה המרכזית לשירותי הרווחה של יחדות גרמניה (כל אלה בתור ארגונים דתיים), וכן ארגון הרווחה הפריטטי (Paritätischer Wohlfahrtsverband), רווחת הפועלים (Arbeiterwohlfahrt) והצלב האדום הגרמני (בתור ארגונים לא דתיים). ישנם גם מספר רב של גופים עצמאיים קטנים שאינם ארגוני רווחה, כמו גם ארגוני נוער שפעילים אף הם כארגונים ללא מטרת רווח. לארגונים הללו מעמד מיוחד בשירותי הרווחה לילדים ולנוער, בהיותם ניצגים בעלי זכות הצבעה בוועדות הפוליטיות של שירותי הרווחה.
- גופים מסחריים פרטיים**
נכון להיום, לגופים מסחריים פרטיים חשיבות שולית בלבד בעבודתם של שירותי הרווחה לילדים ולנוער. מדובר בעיקר בגופים המפעילים מסגרות שונות (כמו גני ילדים לילדי עובדים בחברות מסחריות) או גופים עצמאיים למתן שירותים אמבולטוריים או מוסדיים במסגרת שירותי הרווחה.

לקריאה נוספת

Bieker, Rudolf (2011): Trägerstrukturen in der Sozialen Arbeit – ein Überblick. In: Bieker, Rudolf/Floercke, Peter (eds.): Träger, Arbeitsfelder und Zielgruppen der Sozialen Arbeit. Stuttgart, p. 13–43.
Merchel, Joachim (2017): Trägerstrukturen und Organisationsformen in der Kinder- und Jugendhilfe. In: Böllert, Karin (ed.): Kompendium der Kinder- und Jugendhilfe. Wiesbaden, p. 93–113.